

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ БОЛГАШ НЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1955
ИЮЛЬ
28
ЧЕТВЕРГ
№ 151 (3345)
Өртөө 20 коп.

Кол-ла чүүл—бүдүрүлгенин мурнакчыларынын болгаш чаарткычыларынын чедишкннерин шудургузу-биле неп-тередири болгаш калбартыры база аңаа үндөзилээш чаа чедишкннерни чедип алыры болур деп чүвени барымда-лааш социалистиг чарышты чаа чадага көдүрер.

Үлетпүрнү улам ыңай көдүрер, техниктиг депшилге болгаш бүдүрүлгени организаостаарын экижидер талазы-биле сорулгаларнын дугайында

СЭКП Төп Комитединиң Пленумунга 1955 чылдың июль 4-те эш Н. А. БУЛГАНИННЫҢ илеткели

(Уланчызы. Эгези № 150 (3344) «Шын» солунда).
Күрүне планнашкынынын талазында бар турар улут четпестер үлетпүрнү удурутунуң шынарыга багай саяларды болуп турар. Колдунда Курпанын болгаш министрлериниң буруу-биле планын ажыдап кылыры узамдыгар, оон-биле холбаштыр чыд планнары сөөлү үеге чедир-ле улут ооздашкынынын, планнап турар үениң шууда муруну чарында хүлөө аддынп турган шын эвес практика бисте үстүндө адыга чедир тургустунган. Оон түнделде бүдүргө черлери боттарынга доктаатылган планнары чогуур өйүндө албайн турар болгаш планнары министрстволар бүдүргөлөргө планнап турар үениң эгезиниң соонда «чедирп турар» чорук чачыл болган.

ратарлыг, Аш-чем барааннар үлетпүрнүң министрствозу — 4 контораларыг болгаш базаларыг, Металлургия болгаш химия үлетпүрнүң бүдүргө черлериниң тууг министрствозу—4 конторалыг болуп турар. Украина ССР-ниң Чурт болгаш оттулар чүүл үлетпүрнүң министрствозу белин Харьковта 5 хандырылга болгаш саарыга контораларын тургузар деп чүве деп алган.

ажыдакчыларынын апрельде болган чөвүлө хураанын Орехово-Зуевонун хөвө-саазын комбинадынын директору эш Морозов хуралдар болгаш чөвүлө хуралдар бүдүргөлөге ажыдаарынын болунар аргазын бербейн турар деп хому-даар.

чорудулгазында канцеляржи-бюрократсыг методтарын тура тыртары, эргелеп баштаар ашпараттын ажыдакчыларынын кол күженишкннерин удурутунган организаостаар талазы-биле дриг ажылга мөөңөзери, хоовун хуралдашкынары чок кылыры эргежок чутула. Эргелеп баштаар, ашпаратты бүдүргөлөге чокшудуларын болгаш ону чигедирин барымдалаш, үлетпүрнү эргелеп баштаарынын структура туугузуун экижидер талазы-биле ажылды үргүчүлөөр керек.

Партиянын Төп Комитединиң Президиуму болгаш чазак күрүне планнашкыны экижидеринче уланган эзөөн хөй хемчеглерин алган. Курпанын өдө организаостаары чорутунган болгаш оон сууруга ийи орган: улус ажыл-агыйнын перспективтиг планнашкынынын талазы-биле ССР-ниң Министрлер Чөвүлгенин Бүрүнө комиссиязы (Курпал) болгаш улус ажыл-агыйнын агар планнашкынынын талазы-биле Күрүнең экономикаг планна (Бүрөккомкомиссия) тургустунган.

Сан органнарынын сула салган чорунун учурунда үлетпүр бүдүргөлөргө чүгүн-баазын хөй саныг «дузалакчылар» болгаш агентилер чышшынын кырып, продукция саарынын болгаш хандырынын хөрөөн нарындашп турар чорукту аңаа немер каар керек.

— Бистин Ореховода хоовун хуралдашкыны кедереп барган, ол чорук директор кижиге керек кырында ажылдаар аргазы калжандоо бербейн турар, — деп ол чугаалаан. — Мөөң арнын бүгү-ле комиссияларга кезээде көстүп олур-зун деп бүгү-ле кижилер негеп турар. Оралакчынын чорударын шенөөн мен, ачыгызына бергенер- Бичин өрөөлө 50 хире кижини мыгырт кылдыр олуртуттар, хүн айтырымынга чүгүн кырбес дээр, доозам бар: урлээшкнниң даа дугайын, тув тыпысынын-даа дугайын, саяктер-биле демиселдин-даа дугайын... шунтузун кыриер. Мен дээрге, шын-на сөзүм бо, оон сөөлүндө мылчап турар аларган мек-тонум кетпеш, цехче чоруттар мен, мен аарый берген деп чугаалаар силер деп секретарыма болум телефоннап каар мен. (Залда натны).

Планнашкынынын хөрөөн экижидери, бүдүргөлөргө керек-техниктиг хандырылганын организаостаарында четпестерин чок кылыры, бүдүргөлөргө директорларын эргелерин алгыдар, бүдүргөлөге мастериң авторидеин болгаш рлыон беддер талазы-биле тоң чутула хемчеглерин боттачылары аргежок чутула.

Хүлөөн адынга шиптирлери боттандырыы ССР-ниң улус ажыл-агыйнын планнаарын экижидер аргазы бээр. Үлетпүрнүң чогуур адырларынын хөгжүлгөсүнүн перспективтиг болгаш агар планнарын ажыдап кылырынын хөрөөнө корум-чуруму боттарынга тургузар хүлөөлөгил министрлердин болгаш министрстволарын өске-даа удурутур ажылдакчыларындан ам ажыл керек дыка улусу-биле хамааржыр.

Үлетпүрнүң хандырылганынын хөрөөндө корум-чурум чок чорук идея болуп турар. Соругла болза, үлетпүрнү планнаарын болгаш хандырынын шын организаостаары болур. Амгы үедө партиянын Төп Комитединиң Президиумунуң даасканын өзүлөөр ол хөрөвти экижидериниң дугайында санаалар ажыдап кылдынып турар.

Индиг байдалда чүгө Орехово-Зуевода бар деп сөгдөш болбас. Ону чок кыдыр керек.

Үлетпүрнү эргелеп баштаарынын хөрөөн экижидери-биле министрстволарын болгаш ведомстволарын ажы-даар.

Бистин үлетпүрүстүң ажылды эң улук четпес чүүл болза, бүдүргө черлеринде бүдүргөлөгил ден дески эвезил, үлетпүр продукциянын оларын дески хемчөөлөгил эвезил үндүрүп турары болур.

Мурнакчы технологиянын болгаш сайырадыкчы санааларын шиптедирип негелери-биле холбашкан организаостехниктиг хемчеглерин чорударыга акша-хөрөңгү чарыгдар эрге бүдүргөлө директорунда амгы үедө чок болуп турар. Бүдүргөлө хергеделеринге негелерин чепсектерин болгаш үүрмек дерилгелерин саарыга хөрөңгизинден акша үндүрүп тургаш, тып алыр арга мында чок. Штаттарын доктадырда болгаш ажыл төлөвириниң тускайлагынын фондунун ажылгаарда бүдүргөлө директорунун эргелери кедергей кылыгыгарыг. Заводтун директору бүдүргөлөге четге ажыллагымайн турар бүдүргөлө шыдаларын бар болгаш чачынын бүдүргөлөгил кол программаныга ко-лдоо чедирбейн күссөдир болур таварыга турда безин өскө организаацияларын чачыларын болу хүлөөн алыр болгаш күссөдир шаа чок болуп турар. Директорун эргелеринден амгы үедө уштуп үнгөн, ыңчалза-даа шиптирлээр эргелерин аңаа тыкысхан турар учурал өске-даа айтырылгар бар.

Үлетпүрнүң удурутур кадрлары-биле болгаш тускай эртемнигер-биле ажылды бистин партиясы бирги чергиниң учур-дузалам деп санап келген болгаш санап турар. Совет эрге-чачырганын чылдарында бистин чуртубуска улус ажыл-агыйнын бүгү адырларыга тускай эртемнигерин белектер талазы-биле кайгамчыктыг улук ажыл чорутунган. Оон муң эвес, чүс-чүс муң эвес, харын миллион-миллион мергежилди тускай эртемнигер дорууп үнгөн. Бар эвес 1913 чылда Россияга дээди болгаш ортумак тускай эртемниг специалистерин саны 200 муң кижиге четпес турган болза, ам дээди болгаш ортумак тускай эртемниг специалистер бисте 5 миллион ажыл кижиге санатынып турар.

Бисте кадрлар бар, олар четпир. Ам соругла болза тускай эртемнигериниң шын ажылгаары, оларын-биле эки ажылдаары болур. Бистер анык тускай эртемнигерге онза кичөөнгей салыр учураат бис. ыңчалза-даа, бүгү-ле министрстволарда болгаш бүдүргөлө черлеринде анык инженерлери болгаш техниктери шын болгаш күрүнө өзү-биле көрүп турар деп ыракта-ла сөгдөш болбас дээрин билднээ чотур.

Директорунуң шуут командири болуп бүдүргөлө черини директору ажыл-хөрөвти шынгы ажыл-агый санажыла-зынга үндөлөгил чорутар, бодуну эргезинге тускайлап беринген куралыларын ажыктыг ажыгаларын бүгү харымылар төлөөдө калбак эргелерин болуп учураат.

Мастер болгаш участка начальниги болза, продукцияны бүдүрер, оон шынарын экижидер, күш-ажылды бүдүргөчүлүү өстүрер болгаш бүдүргөлө чаргалдарын эвезе-дир талазы-биле оналгаларын күссөдөзүн керек кырында хандырып турар ажыл черлеринде бүдүргөлөгил болгаш күш-ажылды шүүт организаациялар болур. ыңчалза-даа хөй-хөй ажыл-агыйжылар бүдүргөлөгил удурутунга мастериң болгаш участка начальнигиниң ролын чедир үнелө-вейн турар.

Анык инженерлери болгаш техниктерин эзөөн хөй кезөө министрстволар болгаш ведомстволар бүдүргөлөге эвес, харын аппаратче, эртем шипчилел институттарына, төлөвилел организаацияларынче болгаш завод эргелдериниң кидистеринче чорутуп, оон-биле бүдүргөлөни, техниканы, завод амдыралын анык тускай эртемнигериниң керек кырында өөрөнп алыр аргазын кызып турар. Революция жур-нундагы Россияга эргелеп баштаарынын ашпараттын болгаш төлөвилел организаацияларынче кирер орук бүдүргөлөге ажылдап көрбөн анык инженерлерге болгаш техниктерге халчак турган-на болгай. Өөрөңгө чегин дооскан анык инженер болгаш техник бүгү бүдүргөлөгил эзөөн ажылдаар хүлөөлөгил турган. Шаа ыңдыг чурум ам-даа капиталистиг чурттарда бар болуп турар. Ол дээрге багай эвес, чурум-дүр, бистер база ону салгыныса чотур.

Бисте эртем шипчилел болгаш төлөвилел институттарынын хөй санын ажылдакчыларында бүдүргөлө дуржугазы мыр-найд-ла чок. Чижээ, кара металлургиянын Төп эртем-шипчилел институтунун, Тууг болгаш орук машина туудунун министрствозунун тууг индустрия заводтарынын техноло-гич чорудулгаларын төлөвилел талазы-биле Күрүнө инсти-тутунун болгаш өске-даа хөй-хөй эртем албан черлериниң эр-тем ажылдакчыларынын барык-ла дең кезин бүдүргөлөге ажылдааган.

Директорунун эргелерин калбартыры, мастериң болгаш участка начальнигиниң ролын беддери болза үлетпүр-лөгил туудуга чайлашып сойлаш чаргалдар болур.

Үлетпүрнү эргелеп баштаарын сайырапайгыдар дугайын чугаалаарда, бистер шын удурутунган, үндөлөгилни күссөдөзүн хынаары болур деп чүвени барымдалаар учурал бис. Шиптирлериң күссөдөзүн дугайын партия ажыл-дын түнделерин өзүлөөр үнелеп турар. Партия ажыл херектиң шиптиче кирерин, күссөдөзүн үстүртөн хыналдазын адынгтар хыналда-биле дүштүрерин кезээде негеп сөгтөн.

ССР-ниң Курпаны, министрстволар болгаш ведомстволар тускай эртемнигерин белектерин планнаар талазы-биле ажылды багай чорудуп, үндөлөгилтен санаалгар болгаш перспективтиг план чок болуп турар. Оон түнеленде эзөөн хөй эң чутугла тускай эртемнигерин талазы-биле тускай эртемнигерин белектериниң болгаш оларга керек кырында хергеделерин аразында дүшпес чорук бар болуп турар.

Үлетпүрне кадрлар белектер турар дээди өөрөңгө чер-лерин хөй кезин ССР-ниң Европа кезөөнүн деп болгаш муруну талакы районнарында, үлетпүрнүң чогуур суурунда болгачок-ла ырак мөөңөнтинген. Чурттуң чет талакы рай-оннарында дээди өөрөңгө черлери чедер дыка четпес. Шаа ыңдыг чогумчак байдалды эгер керек.

Хөй-хөй таварылгаларда бисте бүдүргөлөгил херге-дээр материалдар курдаларынын шын эвес нормативла-лары тургустунган, чартык фабрикаларын артык кур-далыраары четпес болуп, эзөөн хөй чылдарын дүргүзүндө чачынып келген бүдүргөлөгил бүдүргөлөгил кооперас-ташкыны уда-дараа үрелпн турар. Бо бүгү чүгүлөр бү-дүргөлө черлерин харысырадын база оларын өй-тамында ажылдаар аргазын бербейн турар.

Бисте күссөдөзүн хыналдазын чүгө мынчага чедип багай тургустунамы? Хамыктын мурунда, чүгө дээрге, ми-нистрстволарын болгаш ведомстволарын харысырагалыг ажылдакчылары керек кырында ажыл керек-биле ажыл давайып, харын ону аңаа күссөдөзүнчелерге чал каап турарында болур.

Индустрия болгаш техниктериниң санынын үлетпүр-лөгил тургустунган деңизгүрүн шын деп санап болбас. Бир ин-женерге бисте ортумак-биле ийлен эвөөш техник оналгыны ту-

дөөдөдө турар директивизм планнар болур». Бистин ажыл-агый удурутунгаларынын хөй кезин шаа ол шынны ханы-зы-биле мекереп билген болгаш план оларга хоойлу апарган. Күрүнө планын өзүлөөр үлетпүрнүң хөгжүлгөсүнүн талазы-биле доктаатынган оналгалар бисте чыл келген тудум-на чүгө долур эвес, харын ажыр күссөдөзүн турар.

Чамдык министрстволар чачыны о-ла хоорайларда чар-жалаштыр хөдөлгөн турар эзөөн наш хандырылга болгаш саарыга организаацияларын болуп турар. Чижээ, ССР-ниң Тууг министрствозу Харьковта 6 хандырылга конто-

Алактын сөөлүндө, база бир өйү келген айтырыг Чамык ажылдакчылар удурутунган бүгү утказын чү-лүү-баазын айтырылгар дугайында хөй санын хуралдар кылыры ол деп көрүп турар, ол чорук ховар эвезе-де ду-ла чедирериниң орнунга хөй халдыгып турар. Үлетпүр

И. В. Сталинниң айтканы болза: «Бистин планнарымыс үндөлгөн чокка даап болган планнар эвес, харын удурутур ор-ганнарын күссөдөзүн албан, бүгү чурттуң хемчөөлөгил нелюо үедө бистин ажыл-агый хөгжүлгөсүнүн утланышыкынын

Чыл планнарын күссөдөзүн турар бүдүргөлө черлериниң бот деңизин: 1951 чылда 31 хуу, 1952 чылда 39 хуу, 1953 (Уланчызы 2-ги арнында).

VI

Үлетпүрнүң удурутур кадрлары-биле болгаш тускай эртемнигер-биле ажылды экижидер

Үлетпүрнүң удурутур кадрлары-биле болгаш тускай эртемнигер-биле ажылды бистин партиясы бирги чергиниң учур-дузалам деп санап келген болгаш санап турар. Совет эрге-чачырганын чылдарында бистин чуртубуска улус ажыл-агыйнын бүгү адырларыга тускай эртемнигерин белектер талазы-биле кайгамчыктыг улук ажыл чорутунган. Оон муң эвес, чүс-чүс муң эвес, харын миллион-миллион мергежилди тускай эртемнигер дорууп үнгөн. Бар эвес 1913 чылда Россияга дээди болгаш ортумак тускай эртемниг специалистерин саны 200 муң кижиге четпес турган болза, ам дээди болгаш ортумак тускай эртемниг специалистер бисте 5 миллион ажыл кижиге санатынып турар.

Бисте кадрлар бар, олар четпир. Ам соругла болза тускай эртемнигериниң шын ажылгаары, оларын-биле эки ажылдаары болур. Бистер анык тускай эртемнигерге онза кичөөнгей салыр учураат бис. ыңчалза-даа, бүгү-ле министрстволарда болгаш бүдүргөлө черлеринде анык инженерлери болгаш техниктери шын болгаш күрүнө өзү-биле көрүп турар деп ыракта-ла сөгдөш болбас дээрин билднээ чотур.

Анык инженерлери болгаш техниктерин эзөөн хөй кезөө министрстволар болгаш ведомстволар бүдүргөлөге эвес, харын аппаратче, эртем шипчилел институттарына, төлөвилел организаацияларынче болгаш завод эргелдериниң кидистеринче чорутуп, оон-биле бүдүргөлөни, техниканы, завод амдыралын анык тускай эртемнигериниң керек кырында өөрөнп алыр аргазын кызып турар. Революция жур-нундагы Россияга эргелеп баштаарынын ашпараттын болгаш төлөвилел организаацияларынче кирер орук бүдүргөлөге ажылдап көрбөн анык инженерлерге болгаш техниктерге халчак турган-на болгай. Өөрөңгө чегин дооскан анык инженер болгаш техник бүгү бүдүргөлөгил эзөөн ажылдаар хүлөөлөгил турган. Шаа ыңдыг чурум ам-даа капиталистиг чурттарда бар болуп турар. Ол дээрге багай эвес, чурум-дүр, бистер база ону салгыныса чотур.

Бисте эртем шипчилел болгаш төлөвилел институттарынын хөй санын ажылдакчыларында бүдүргөлө дуржугазы мыр-найд-ла чок. Чижээ, кара металлургиянын Төп эртем-шипчилел институтунун, Тууг болгаш орук машина туудунун министрствозунун тууг индустрия заводтарынын техноло-гич чорудулгаларын төлөвилел талазы-биле Күрүнө инсти-тутунун болгаш өске-даа хөй-хөй эртем албан черлериниң эр-тем ажылдакчыларынын барык-ла дең кезин бүдүргөлөге ажылдааган.

ССР-ниң Курпаны, министрстволар болгаш ведомстволар тускай эртемнигерин белектерин планнаар талазы-биле ажылды багай чорудуп, үндөлөгилтен санаалгар болгаш перспективтиг план чок болуп турар. Оон түнеленде эзөөн хөй эң чутугла тускай эртемнигерин талазы-биле тускай эртемнигерин белектериниң болгаш оларга керек кырында хергеделерин аразында дүшпес чорук бар болуп турар.

Үлетпүрне кадрлар белектер турар дээди өөрөңгө чер-лерин хөй кезин ССР-ниң Европа кезөөнүн деп болгаш муруну талакы районнарында, үлетпүрнүң чогуур суурунда болгачок-ла ырак мөөңөнтинген. Чурттуң чет талакы рай-оннарында дээди өөрөңгө черлери чедер дыка четпес. Шаа ыңдыг чогумчак байдалды эгер керек.

VII

Күрүнө планы—министерство, кол эргелел, бүдүрүлгө бүрүзүңгө хоойлу

Ажыл-агыйнын капиталистиг системазын мурнунга со-циалистиг системазын эң чутугла артык күштериниң бирөө-лү болза, улус ажыл-агыйнын план өзүлөөр хөгжүлдөзү бо-лур. Ажыл-агыйнын план өзүлөөр хөгжүлтүшкөн, социалистиг күрүнө бүдүрүлгениң үзүктөл чок, дүргөн болгаш бүгү тала-зы өздүлгөн хандырар, улустун хергеделерин эң-не дозу хандырып бээр аргалыг болуп турар. Совет күрүнеңиң хо-луна план болза миллион-миллион кижилерин күш-ажыл-ыг организаостаар база утлал-баштап турар күчүлүг күш болур.

И. В. Сталинниң айтканы болза: «Бистин планнарымыс үндөлгөн чокка даап болган планнар эвес, харын удурутур ор-ганнарын күссөдөзүн албан, бүгү чурттуң хемчөөлөгил нелюо үедө бистин ажыл-агый хөгжүлгөсүнүн утланышыкынын

Эш Н. А. БУЛГАНИННЫҢ илеткелиниң төнчүзү

тгөөл

үлөтүрүчү ажилында улут четпестер чагада демдегетинген болгаш оларны чалыдарынын орутары-айтынган.

Чартыкчы ажилчыларын, бүдүрүгелерин, конструктор буюрларын болгаш өрмөк-шынчалы институттарынын удуруткучуларынын калбак кыргызча-биле өрмөкчү болгаш техниканы аймактыкларын чөвүлө хуралдары база чорутууган. Бистин чуртка улам ырайгы техниктиг депшияге база үлөтүрүчү болгаш өрмөк-шынчалы организацияларынын ажилын өкшөдөргө хаммаарышкан айтырылганын чөвүлө хуралдарга ажил-ишчн өзү-биле, тодаргай чугаашкан.

СЭКП ТК-ның болгаш СССР-ның Министрлер Чөвүлелиниң чагазын бүдүрүгелерин ажилчыларын болгаш албан-хаакчыларын, инженер-техниктиг аймактыкларын болгаш өрмөкчү хөй-нигииниң калбак бөлүктөрү иш-биле чүгүлдүг деп хулапа алган болгаш оң чага ажилчы чонларын чогадыкчы ишенишчн чаа чалгыны хайныктарын. Бүдүрүгелериниң техникасын болгаш технологиянын сайыраңгайлыктар талазы-биле, үлөтүрүчү ажилының шынар көргүзүлгө өкшөдөргө талазы-биле дыва хөй сангыч үнелик саналдарын заводтарда, фабрикаларда, шахталарда болгаш рудниктерде, өрмөк албан черлеринде кыярын турар. Чагазын чугаашканын өкшөдөргө бүдүрүгелериниң чөвүлө боттары-ның ажилын көскүзү-биле өкшөдөргө турар.

Үлөтүрүчү өрмөкчү өкшөдөргө уланган хемчеглериниң сангыч чамдык министрстволарын бичедеди чартылааны болгаш чаа министрстволарын — электростанцияларын, нефть үлөтүрүчү бүдүрүгелериниң, хемчүрү даш үлөтүрүчү бүдүрүгелериниң тудушкунуларын талазы-биле министрстволарын тургусулааны кыяры.

СССР-ның Министрлер Чөвүлелиниң ажилынын организацион өкшөдөргө болгаш дааскаң ажил-херек дөш министрлерин болгаш ведомстволарын удуруткучуларын хаммаарышкан белидер соруга-биле Министрлер Чөвүлелиниң чамдык тус-тус адырларын буюрларын узуткаан, а Министрлер Чөвүлелиниң ашарадын 50 хуудан азыр кыдырган. Министрлер Чөвүлелиниң «аппаратына мурунда» болгаш килдистерин болгаш бөлүктөрүн Дүжүргө, олар чамдык шийтирлерин белектөөрин болгаш ош шийтирлерин сөнүргүздүг организациалар-биле дугурууга министрстволарын болгаш Куриланын орунга күдөсиди турганнар.

Партиянын Төп Комитетиниң ашарадында үлөтүр-транспорт кылдызы өзе организастаан, ол чорук ТК-ның талазыдан үлөтүрүчү ажилын контролдарын узуту-биле дынардар арганы берген.

Партиянын Төп Комитети болгаш СССР-ның Министрлер Чөвүлели үлөтүрүчү чедикшикнин аймактыкларын бадыдарын тургузарына мөөн сонгаар-даа боттарынын күженишканын улагаттырар.

Үлөтүрүчү улам ырайгы көдүрүгелериниң болгаш оң улам ырайгы техниктиг депшиягынын талазы-биле соругалар үлөтүрүчү удуруткучу утка-шынарын болгаш арганы шийтирлерин-биле өкшөдөргө олардан негиз турар деп чүвөди, ам үдө үлөтүрүчү удуруткучу — ол дөргө баргы ээлчегде техникага өргө майкы эдерер болгаш шийтирлер чорук-биле өлпөш чок демселди чорудары, бүгү-ле чаа болгаш мурунчы чүдөргө калбак орукту ажалдыр, боттарынын шийтирлеринге декларативтиг чоруктан өйтөөлөрү, бүдүрүгелерин ажил-херөвөчө мала хандыгып, бүдүрүгелериниң техникасын болгаш экономикасын хаммаарышкан талаларгайлы билири болуп деп чүвөди чөр-чөвүн чамдык партия болгаш совет организаны ам-даа эчинеңе чедир билгени туралар. Үлөтүрүчү бөдүрүгелерин — ол дөргө, оң адырларын база эки билири, оларын билгени-биле шийтирлер болгаш таарыштыр тургузары, ажилчы чонларын ортузунга масса-политиктиг ажилды хүн бүргө чорудары болуп.

Бүгү партия комитеттери боттарынын практиктиг ажил-чорудулааныга ол чорукту шийткы барымдалаан турар деп ам-даа чугаашкан шийтирлериниң хаммаарышкан ТК-ларынын, партиянын крайкомдарын болгаш обкомдарын талазыдан үлөтүрүчү удуруткучуларын дөшкөдө амгы үнелик деңгээлге ам-даа четпей турар. Партия комитеттери көдө ажил-агыйын удуруткучу херекке сөөлү үдө боттарынын ажилын таарышкы кылдыр өзе туртузун, бо хүнгү соругаларын шийтирлеринче, колхоз бүдүрүгелерин хөгжүдөргө перспективаларын тодаргай көрүп турар апарган болза, барык-ла кайы-бир бүдүрүгелде сандаарышканын шөргө бергенде олар үлөтүрүчү айтырылганы-биле ам көзү ажалдан туралар.

Соруга чүдөдө дөш, социалистиг көдө ажил-агыйын хөгжүдөргө айтырылганын күчөткөнгөйи кошнатпай тургаш, үлөтүрүчү удуруткучу деңгээлге дыка көдүрүп, өрмөкчү болгаш техниканын чаа чедикшиктерин калбак-биле негиздеринге үндөйлөш, үлөтүрүчү бүдүрүгелериниң мөөн ырайгы дыка дүргө көдүрүшкүнүн хандырында болгаш боттук ажил төлөвирин белидерин, ыччанган ажилчыларын, инженер-техниктиг аймактыкларын, албан-хаакчыларын чагай байдалын белидериниң чөвө кылдыр күш-ажалдын бүдүрүгүчүлүгүн дыка өздөсткөн хандырында болуп турар.

Үлөтүрүчү удуруткучу талазы-биле чамдык партия комитеттериниң ажилында кол четпестер чүдөдө?

Хаммаарыш мурунда ажил-херекти тодаргай көрүп кылдыр чорук чогуна, кол чүвөди негиздеп, өлчө партия организациаларын күчөткөнгөйи мөөнө билбегенде. Шаа — мөөн ужурунда хөй-хөй бүдүрүгелер чаа техниканы болгаш технологиянын оюмун шийткөдөп ам турар. Боттук ажил-херекти шийтирлер дөш чүвөди билири болгаш кызымаккай чорук чамдык партия комитеттеринде четпей турар.

Кислородту ажалдарын күсөлү-биле мартен суутуларын ажилын дүргөдөргө ышкан айтырыгын белин ам көрөдү. Макеевканын болгаш Чаа-Тагындын металлургия заводдарында кислород установкалары ам каш чылдарда болгаш туралар, ыңгыч турбулже, партиянын Сталино-даа, Свердловск-даа обкомдары ол дерлелерин өлчөп тургузар болгаш ажалдарын кийер дөш херек кырында чүгү-даа кылбааннар. Свердловск обкомунун ажалдыкчылары 80 миллион рубль үнелик орумак сорттук прокат станцынын дерлелерин 1950 чылдан бөр амылгавайн турар таарымча чок байдал-биле база өткөдөргө туралар. Ош станцы ажалдык кийер чорук чуртка чылда 650 муң тонна прокатын бөр болгаш муруну чүк заводтарында Уралче металл сөөртүрүн хөй-биле кызыр арганы бөр ийн. Уралдын өргө металлургия заводдарын чартып кызырын өң-не четпес темпелер-биле чорудуп, анза тускайла берген хөргөндөрүн шийткөдөп албайн турар, айтынган заводдарын кол четтеринде күш-ажалдын бүдүрүчүлүгү кара металлургиянын заводдарында орумак хемчөвөдөгө ийн-ийн чартык катан куду болуп турар. Бүш-ажалдын бүдүрүчүлүгүн белидер хемчөгөлөр дугайында айтырыгын Свердловск обкому чугаашкан турганын шын-на, ыччанга-даа чугаашкан болгаш резолюциалар оң ырай чорубаан, а күш-ажалдын бүдүрүчүлүгүн белидер талазы-биле онаалгаларын күсөтпейн турар бүдүрүгелериниң саны өзөжөөрдүн туржук, харым-даа көдүрүгө.

Областын планирларын шийткени-биле күсөдөп тургаш, хөй-хөй бүдүрүгелерин ажилында сандаарышканын көрөдө турар партиянын Ленинград, Челябинск, Новосибирск, Горький болгаш өскө-даа обкомдарын узуту-биле чөвөдөргө херек.

Техниктиг депшиягы дугайын Ленинград обкомунда болгаш хооронунда өвөш өзө чугаашканын турар, а хоорайның бүдүрүгелери өргөк чымын чаа хөвөргө, хөй сангыч машиналарын болгаш механизирин бүдүрүчү үлөтүрүчү шийткөдөп албаан. «Орус дизель» деп завод дизельдин чаа конструкторларын тургузар дөш беш чылдар дүргүздө ажалдан келген болгаш оң бүдүрүгелериниң черле чадап турар. Хоорайның бүдүрүгелериниң хөй өргөжирөөн технология-биле ажалдан турар, оларда хөл-биле кылдыр ажалдын хуузду узут, станок дерлелериниң чүгө 50—55 хуузын ажалдан турар.

Магнитогорсктин металлургия комбинаты мурунчы бүдүрүгелер деп чуртта билдингир, оң ажилынын дүржүлгөдөн өскө хөй-хөй заводтар чедикшикнин ажалдан турар, а бүдүрүгелер ажалдарын белик хемчөгөдүг механизацианын кустаржы өзү болгаш ажалдын хошулап калган аргаларын ажалдыгырбайн турар Челябинскиниң болгаш Златоустун металлургия заводдарына магнитогорскунуң өкшө аргаларын шийткөдөргө партиянын Челябинск обкомунун хошу четпейн турар. Чижээ, Златоуст заводтук прокат цехинде ишдер суугунан кызыткан демирин станче дамчыдарын болгаш сөөлүгү кеткен бунтулже чуудуругун дамчыдарын хол-биле чорудуп турар. Обком ыңгыч фактыга чогуур партиянык үнелелер берейн, бүдүрүгелерини механизастаарына шаятык болуп турар ажалдыкчыларын эптежикчи өзү-биле көрүп турар.

Азербайджанын компартиянын ТК-ынын болгаш партиянын Баку хооронунун талазыдан нефть үлөтүрүчү удуруткучуларын бис таарымдай турар бис. Республикага 1954 чылда нефть тывыш черлериниң өргөдөргө 60 ажал хуузу нефть тывыжынын талазы-биле даалгаларын күсөтпейн, Бакунун нефть болтаазырадыр колхоз заводтары продукциянын асортментиниң талазы-биле планын күсөтпейн турар. Азербайджанын компартиянын ТК-ын болгаш партиянын Баку хооронун нефть тывыжынын болгаш болтаазырадыр ажалдарын планын күсөдөргө орумак көргүзүлгөдө даангаш, тус-тус заводдарын болгаш нефть тывыш черлериниң ажилыне күчөткөргө сайбайн турарында ол чорук болуп турар. Нефть тывыжын белидериниң куралдарын багай ажалдан, күш-ажалдын мурунчы методтарын, чаа техниканы болгаш технологиянын оюмун шийткөдөргө турар. Нефть тывыжын ийн катанга методун өргөк чымын Бакунун ажалдан турар сыважиналарын чүгө бештик бирөөнөгө хөргөдөргө. Азербайджанын нефтичилери бурениниң турбинанын арганын шийткөдөргө электерчилери болуп турар. Ош арганы чуртук нефтинги өске районларында калбак-биле хөргөп турар, ыччанга-даа Азербайджанын бөдүндө ол арганы четпес непертерек.

Чамдык партия комитеттери даандырган ажил-херек дөш ажил-агый удуруткучуларын хаммаарышкан белидин, оларын ажалын үргүчү хаммаарышкан болгаш улап башкыларын орунга, аар-саар чүдөргө тежөөр чорук кылды, а чамдык холгаарын турар.

Иңдыг партия комитеттери боттарынын дөрт ажалын кылбайн, өң-биле ажалчы чонларын ортузунга партиянык политиктиг болгаш организацик ажалдын айтырылгыче, кадрларын шийтир, таарыштыр тургузарын болгаш кижизирин өкшөдөргө, ажил-агый организацик ажалын контролдарын күштердир айтырыгже боттарынын күчөткөргөйи кошканды турар.

Иңдыг практиканы узуткаары, ажил-агый удуруткучуларын аар-саар чүдөргө тежөөр чоруктан чалыаар болгаш бүдүрүгелериниң ылап тода ажалдарын база бүгү бүдүрүгелериниң айтырылганын чогуур өйдө шийтирлерин хандыра талазы-биле оларга негиздеп белидери өргөжөк чугула. Чагыс аяк башкыларын быжылгаар, бүдүрүгелериниң ажалын үндөш айтырылганын ажалдан кылгаш, партия комитеттеринге көрү-биле кийириниң орунга аар-саар ажил-агый ажалдарын кылып, боттарынын өргө-хүдөлгөдөрүн хөй сангыч аны-бүрү тайылбырлар болгаш мөдөөлөр чымы кызыр-биле кызыраар туралар. Партия организацик үлөтүрүчү килдистерин бисе дүржүлгөдө, чогуур техниктиг болгаш экономикаын билгич чок, бүдүрүгелерин ажалын хаммаарышкан анализтеп билбес ажалдыкчылар-биле четпестерини турары ховар өзө. Ош килдистерин ажалдыкчыларын даңгаар-ла оларын кол ажал чорудулааны-биле холбаашкан аны-бүрү даалгалар чүдүрүп турар.

Үлөтүрүчү килдистерин үлөтүрүчү ажалдын четчир дүржүлгөдө, бүдүрүгелериниң техникасын болгаш экономикаын өкшө билгир ажалдыкчылар-биле быжылган тургаш, оларын ажалын өдө тургузар херек. Үлөтүрүчү килдистерин ажалдыкчылар боттарынын ажал шагынын хөй кезин бүдүрүгелерге эрттирип, партиянын болгаш чазактын директиваларын амдыралга ботандырадыр бүдүрүгелерин партия организациаларынга дууламчы көргүзөр төлөдө, оларын херек чок саазын бижиктеер кызырында болгаш хоозун хуралдыкшынардан хостаары өргөжөк чугула.

Хөй-хөй партия организацик үлөтүрүчү бүдүрүгелерин удуруткучуларын өргө организациаларына сула даянып, бүдүрүгелерин ажалдыкчыларын чогадыкчы инициативанын бүгү хемчөгө-биле калбартырыче оларын ажил-чорудулаанын четпес улап-баштан турар. Партия өргө организациаларын четчир удуруткучу албайн, бүдүрүгелерде масса-политиктиг ажалдын чорудулаанында, оң утка-шынарында болгаш формаларында улут эрттиришкенин болгаш четпестерин болдуруп туралар.

Хөй-хөй партия, профсоюз болгаш комсомол ажалдыкчылар боттары кийлер-биле политиктиг ажалды шуут чорутпайн, ажилчыларын-биле өзөш ужуражы турар, ол чорук кижизирде ажалын кошканды турар. Партия болгаш совет организацик удуруткучуларын бүдүрүгелерге өзөш барын турар, а анза барза-да далаш-биле чорудулар. Ажалдын на-биле, инженер-техниктиг ажалдыкчылар-биле чугаашканын, оларын негиздеп билгир алыргы болгаш бир өзө херек апарар оларын ийн үлөтүрүчү айтырылганын шийтирлеринге дуулаарды ол удуруткучуларын шагы четпейн турар. Ош шын өзөс практика масса-биле хаммаарышканын быжылгаар дугайында ленинчи айтышыкшынардан көржүп турар.

Масса-биле политиктиг ажалды четпестерин дүргө чалдыр төлөдө, партиянын, ажил-агыйнын, профсоюздарын болгаш комсомолдун узут-даа, бичи-даа удуруткучуларын кийлер-биле хүн-бүрүчү ажал чорударын, оларын негиздеп билгирин, ажилчы чонларын мурунга политиктиг боттарынын болгаш келдилярларын үргүчү чорударын илетериниң хүдөлгөдө кылдыр санаар ужуражы. Ажилчыларын негиздеп болгаш хөргөдөргө тооп көрбөс, бөдүң ажалдыкчыларын санал-оңалын херексөөс үлөтүрүчүларын бөрөкраттар кылдыр көргөш, харысааттажы кийер херек.

Үлөтүрүчү бүдүрүгелеринге, кийистерстволарга болгаш ведомстволарга ажил-агый активтерин үргүчү чорудары узут ужур-дуулам. Бүдүрүгелерде четпестерин илетеринге болгаш чалыдарына активтер дуулап турар. Иччанга-даа чамдык партия комитеттери, кийистерстволарын, ведомстволарын болгаш бүдүрүгелерин удуруткучуларын сөөлүгү үдө ажалдын ол чугула форманын дугайын узуту, активтерин ужур-дуулаанын кудулап турар болгаш оларын чымылдырбастай берген.

Ажил-агый активтерин үргүчү чорудар практиканы катан тургузуп, оларга бүдүрүгелерин тодаргай айтырылганын, мурунчы техниканы шийткөдөргө, күш-ажалдын бүдүрүчүлүгүн белидерин чугаашканын, оларын чорударга коюргаар болгаш шуугаар чорукту болдурубайн, тургустунган айтырылганын боттук, шүгүмчүлөдүг чугаашканын хандыраар херек.

Ажилчыларын, инженер-техниктиг ажалдыкчыларын болгаш албан-хаакчыларын чогадыкчы ишениш белидериниң чугула арганын бүдүрүгелерин чөвүлө хуралдары болгаш инициатива болуп турар. Иччанга-даа чамдык ажил-агый, партия болгаш профсоюз ажалдыкчыларын бүдүрүгелерин чөвүлө хуралдарын херек чок ажал деп санап туралар. Ажилчыларын шүгүмчүлөдүг чугаашканын болгаш саналдарын хөй-хөй бүдүрүгелерге барымдалап көрөйн турар болгаш күсөтпейн турар. Бүдүрүгелерин чөвүлө хуралдарын болгаш ажилчыларын хуралдарын ыччангаар шын өзөс чорукту шийтирлерин-биле узуткан, оларын үргүчү болгаш белик деңгээлдиг чорудар херек.

Социалистиг чарышты удуруткучу талазы-биле партия, профсоюз, комсомол болгаш ажил-агый организациаларын ажалында өлчөн таварылгаларда өзү барымдалаар, массаларын ол чогадыкчы шийткөдөргө үстүндө берип турар дап болган болгаш бюрократизм формаларын кызым хамчөвөдө кызырын орадажык чорукту болдуруп турар.

Социалистиг хүдөлгөдөрүн баш бурунгаар белектөөр чагыс майкыгы хуудустары калбак-биле кезип турар чорук бүдүрүгелерде бар. Профсоюз болгаш партиянык удуруткучулар чарышка ажилчыларын догуу-биле хаара тулар дугайында өткөт кылып турар болгаш хөй-хөй бүдүрүгелерде өзөдүг чогадыкчы чарыш чок болуп турарын көрөйн туралар.

Сонгааратмас соруга болза, мурунчыларын болгаш чартыкчыларын чедикшикнин бүдүрүгелерге кызымаа-биле шийткөдөргө, анза үндөйлөш чаа чедикшиктерин чедип алыры кол чүгө болуп дөргөн барымдалааш, социалистиг чарышты чөк чугула чаа чаладе көдүрөй болуп.

Профессионал эвилелери ажилчы чонларын массалык организацианы болушаан, ажилчыларын болгаш албан-хаакчыларын күженишканын бистин күрөнгөдө мурунда туруп турар ажил-агый болгаш политиктиг соругаларын күсөдөргө уладыраш, ажилчыларын болгаш албан-хаакчыларын коммунистиг кижизирде талазы-биле узут ажалды чорудуп турар. Иччанга-даа ажил-агый тургузушкунга калбак ажилчы массаларын чогадыкчы инициативанын хөгжүдөргө профсоюз комитеттери четчир салдар көргүсөйи турары-биле үлөтүрүчү ажалында

Эштер! Мен бөдүмүн илеткелиниң доозуп тур мен. Бистин социалистиг үлөтүрүчү инициатива-биле болгаш оң алыр бүрүздө дыка улут болдунар аргалар салдынан деп чүвөди чугаашканын чүдүрүчү түнелинде база катан чугулап айтыр өргөжөк чугула. Бир өзөс ол болдунар чүдөдөргө боттук чүгө кылдыр хуудулар болузувува, ол ыччанга болуп-даа, бүгү улус ажил-агыйнын өздөсткөн, бистин улут Совет Эвилелиниң күчүзүн улам ырайгы быжылгаарынын инициатива сууру — үлөтүрүчү улам ырайгы хөгжүдөргө чаа күчүлүгү көдүрүшкүнү дүргө чедип алыр бис.

Бүгү совет инициатива үргүчү өзүп турар материалдык болгаш культуртуг хөргөдөргө массалык хандырадыр дөш техниканын суурунга социалистиг бүдүрүгелерин узутка чок өздөсткөн болгаш сайыраңгайлыгымыз биске херек.

Бистин үлөтүрүчүлүгүн ам канчаар хөгжүрү ужуражы кол уламышкынарнын бөдүмүн илеткелимге тодаргайлаанын орадаштык. Ош уламышкынарнын допчүзү-биле ыччанга формулировкалап болуп:

Бирөөдө, Үлөтүрүчү техниктиг чөвөгөдөргө өкшөдөргө ажил-агый талазы-биле, чаа машиналарын тургузарын дүргөдөргө талазы-биле, ол ышкан өрмөкчү болгаш техниканын амгы үдөгө негиздеп дүштүр бүдүрүгелерин технологиянын сайыраңгайлыгы талазы-биле хемчөгөлөрүн калбак программанын ботандыраар.

Ийнде, Үлөтүрүчү ам бар техниканы бүгү хемчөгө-биле болгаш ажалдык кылдыр амылгаар.

Иште. Тус-тус адырларын шийткөдөргө, үлөтүрүчү инициатива-биле даа бүдүрүгелериниң специализациаларын болгаш кооперациаларын калбак-биле хөгжүдөргө.

Дөрттө. Күш-ажалдын бүдүрүчүлүгүн чайгылым чок өстүрү болгаш үлөтүрүчү продукциянын бөт-үзөш чингедир база анза үндөйлөш ажилчыларын болгаш албан-хаакчыларын боттук ажил төлөвириниң үргүчү өздөсткөн хандыраар.

Беште. Бүдүрүгелерин удуруткучу шынарын белидер:

Инициативаның ажил-агыйын быжылгаары дөш кызымак ажалдап турар

Барымын-Хемчик районун «Кызым тараачын» колхозунун ийги хову бригадалык бригадирин эш Дүдүкпен дөрт чык ажал үнелик дүргөдөргө бригадирин кезген. Бо аразында ол өлчөн чедикшиктерин чедип алган.

Хову бригаданы 1951 чылда 240 гектар тараа культураларын бир гектарын-на орумаа-биле 15 центнер дүжүттү алган. МТС-тин механизаторларын-биле бригаданын кижигүнериниң организациктык кады ажалдыкчаларын түнелинде 1954 чылда 406 гектар тараа культураларын гектар бүрүздөдө орумаа-биле 20 центнер дүжүттү алган.

Эш Дүдүкпен бригаданын кижигүнерин-биле кады албешканды дүжүттү чедип алыр дөш тараанын чогуур үелерде сүт

БИЧЕ-ТЕЙ. (Телефон-биле). «Кызым тараачын» көдө ажил-агый артелине мал чөм белектөөр ажал Барымын-Хемчик районун өскө колхозтарында бөдөөдө өзөс организациктыг, ажилынын түнелинде багай өзөс болуп турар. Колхозтун холу ажалынын бригадаларында аныла

четпестерин база тайылбырап болуп. Профсоюз организациаларын күш-ажалдын сагыла-чуркун быжылгаар, ажилчыларын массалык чогадыкчы болгаш рационаликтиг чорун хөгжүдөргө, ажилчыларын болгаш албан-хаакчыларын күш-ажалын болгаш ажал төлөвирин нормализацик айтырылганы-биле өзөш ажалдан турар. Ажилчыларын амдыралын өкшөдөргө, чуртталга болгаш культур-амдырал, бажык-балгаттарынын тудушкунуну планирларын күсөдөргө дөш хаммаарышкан организациаларын талазыдан чогуур кызымак чорукту болгаш инициативанын база илетерпейн турар.

Үлөтүрүчү үш чартык миллиондон ажал комсомолчулар ажалдан турар. Олар үлөдөргө ажалдан, бүдүрүгелерге патриоттуг инициативанын инициативалар болуп туралар. Хөй-хөй бүдүрүгелерин партия организациалары болгаш ажил-агый удуруткучулар бүдүрүгелерге соругаларын шийтирлерге комсомол организациаларына кошканын даянып турарын мөөн-биле кады чугаашкан херек. Бүдүрүгелерин хөй күрүзүндө ажилчыларын чартык кезин чыгызы амыктар болуп турар-да болгай, ыччанган ажал-херектиг чедикшик оларын ажалдын узуту-биле хаммаарыш.

Комсомол организациаларын инициативанын база бүдүрүгелерге болгаш хөй-ниги-политиктиг амдыралга оларын рөвө белидин, оларын инициативанын болгаш үнелик эгелөөшкенин бүгү хемчөгө-биле дөшкөн, хөгжүдөр херек. Аныктарын политиктиг болгаш бүдүрүгелерге кижизирде талазы-биле өрмөкчүлөдөргө, оларын күш-ажалын организастаарын, амдыралын болгаш культуртуг дүштөшкөдөргө дугайында улут сагыш салыры партия организациаларында негиз турар.

Ажилчы чонларын политиктиг кижизирде талазы-биле аны-бүрү талазы болгаш ханы ажалды фабрикаларга, колхозтарга, шахталарга, тудууга чорударын бүгү байдалары бисте бар. Үлөтүрүчү бүдүрүгелериниң үш миллион ажал коммунистер ажалдан турар, партиянын, профсоюздарын болгаш комсомолдун 27 муң ажал хостук ажалдыкчылар бар, массалар ортузунга ажалдын улут дүржүлгөдөргө партия организациаларын мөөнөш.

Үлөтүрүчү талазы-биле партия организациаларын мурунда туруп турар улут соругалар партияны удуруткучу методтарын улам ырай сайыраңгайлыктарын, бүдүрүгелерге организацик болгаш масса-политиктиг ажалды дыка өкшөдөргө, шүгүмчүлөдөргө болгаш бөт-шүгүмчүлөдөргө калбак-биле дөшкөдөргө, коммунистерин чогадыкчы инициатива болгаш авангардчы рөвө бүгү хемчөгө-биле белидерин негиз турар.

Партия организациаларын бүдүрүгелерге техниканын болгаш экономикаын хаммаарышкан хандыгып кийер, администрацик ажал-чорудулаанын контролдарын билдини-биле ботандыраар, бүдүрүгелерге үргүчү күрөш планын күсөдөргө дөш, үлөтүрүчү күчүлүгү көдүрүшкүнү болгаш техниктиг депшиягы дөш демселче коммунистерин, комсомолчуларын, бүгү ажилчыларын, инженер-техниктиг ажалдыкчыларын болгаш албан-хаакчыларын мобилизаастаар ужуражы.

Үлөтүрүчү удуруткучу кадрларын-биле болгаш тускай өрмөкчүлөдөргө ажалды өкшөдөргө; үлөтүрүчү өргөдөргө бүгү системанын күрөнгөдө сагыла-чуркун дөшкөдөргө.

Алдыда. Чуртка бүдүрүчү күштерин таарыштыр тургузарында бар четпестерин чалыдар. Чаа күчүлөргө ажалдык чогуур өйдө болгаш шынарыг кийер.

Үлөтүрүчү чаа көдүрүшкүнү дөш демселди

